

Rolnummers : 251-252 en 275

Arrest nr. 23/92
van 2 april 1992

A R R E S T

In zake : de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen, ingesteld door de naamloze vennootschap naar Frans recht Europ assistance en consorten, door de Beroepsvereniging van Belgische en Buitenlandse Verzekeringsondernemingen, werkzaam in België (B.V.V.O.) en door de Algemene Pharmaceutische Bond.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters I. Pétry en J. Delva,
en de rechters J. Wathelet, D. André, F. Debaedts, L. De Grève, L.P. Suetens, M. Melchior, H. Boel en L. François,
bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen,
onder het voorzitterschap van voorzitter I. Pétry,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*

*

I. ONDERWERP VAN DE VORDERINGEN

In een verzoekschrift van 20 november 1990, opgesteld in het Frans, aan het Hof gezonden bij ter post aangetekende brief van 20 november 1990 en ter griffie ontvangen op 21 november 1990, vragen de volgende partijen de vernietiging van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27 en 76, 1°, van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 28 september 1990 :

- de naamloze vennootschap naar Frans recht "Europ assistance", waarvan de bedrijfszetel in België gevestigd is Guldenvlieslaan 78 te 1060 Brussel;
- de naamloze vennootschap "Urbaine UAP", waarvan de zetel gevestigd is Belliardstraat 32 te 1040 Brussel;
- de naamloze vennootschap "Société belge d'assistance internationale" (Mondiale Assistance), waarvan de zetel gevestigd is Tervurenlaan 412 te 1150 Brussel;
- de naamloze vennootschap "Compagnie européenne d'assurances des marchandises et des bagages", waarvan de zetel gevestigd is Tweekerkenstraat 14 te 1040 Brussel;
- de naamloze vennootschap "Groupe européen" (GESA), waarvan de zetel gevestigd is Troonstraat 98 te 1050 Brussel.

Die zaak is ingeschreven onder rolnummer 251.

In een verzoekschrift van 20 november 1990, opgesteld in het Nederlands, aan het Hof gezonden bij ter post aangetekende brief van 21 november 1990 en ter griffie ontvangen op 22 november 1990,

vraagt de Beroepsvereniging van Belgische en Buitenlandse Verzekeringsondernemingen, werkzaam in België, afgekort B.V.V.O., met zetel te 1040 Brussel, De Meeûsplantsoen 29, de vernietiging van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27, 39, § 1, en 76, 1°, van de voormelde wet van 6 augustus 1990.

Die zaak is ingeschreven onder rolnummer 252.

In een verzoekschrift, opgesteld in het Frans, aan het Hof gezonden bij ter post aangetekende brief van 25 maart 1991 en ter griffie ontvangen op 26 maart 1991, vraagt de Algemene Pharmaceutische Bond, nationale federatie van de Belgische beroepsverenigingen van apothekers, met zetel te 1040 Brussel, Archimedesstraat 11, de vernietiging van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27, 39 en 76, 1°, van de voormelde wet van 6 augustus 1990.

Die zaak is ingeschreven onder rolnummer 275.

II. RECHTSPLEGING

1. In zaak met rolnummer 251

Bij beschikking van 21 november 1990 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Op 27 november 1990 hebben de rechters-verslaggevers geoordeeld dat er geen reden was om ten deze de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet op het Hof toe te passen.

Van dat beroep is kennisgegeven conform artikel 76

van de organieke wet bij ter post aangetekende brieven van 12 december 1990, die op 13 en 17 december 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 13 december 1990 bekendgemaakt.

De Ministerraad heeft een memorie neergelegd bij ter post aangetekende brief van 25 januari 1991.

Een afschrift van die memorie is aan de verzoekende partijen gezonden bij ter post aangetekende brieven van 19 februari 1991, die op 20, 21 en 22 februari 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord neergelegd bij ter post aangetekende brief van 12 maart 1991.

In het kader van hun opdracht hebben de rechters-verslaggevers aan de verzoekende partijen diverse vragen gesteld bij ter post aangetekende brieven van 21 februari 1991, die op 22 en 25 februari 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partijen hebben een nota van antwoord neergelegd bij ter post aangetekende brief van 12 maart 1991.

2. In zaak met rolnummer 252

Bij beschikking van 22 november 1990 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de

bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Op 29 november 1990 hebben de rechters-verslaggevers geoordeeld dat er geen reden was om ten deze de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet op het Hof toe te passen.

Van dat beroep is kennisgegeven conform artikel 76 van de organieke wet bij ter post aangetekende brieven van 12 december 1990, die op 13 en 17 december 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 13 december 1990 bekendgemaakt.

De Ministerraad heeft een memorie neergelegd bij ter post aangetekende brief van 25 januari 1991.

Een afschrift van die memorie is aan de verzoekende partij gezonden bij ter post aangetekende brief van 13 februari 1991.

De verzoekende partij heeft een memorie van antwoord neergelegd bij ter post aangetekende brief van 12 maart 1991.

3. In zaak met rolnummer 275

Bij beschikking van 26 maart 1991 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Op 28 maart 1991 hebben de rechters-verslaggevers geoordeeld dat er geen reden was om ten deze de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet op het Hof toe te passen.

Van dat beroep is kennisgegeven conform artikel 76 van de organieke wet bij ter post aangetekende brieven van 18 april 1991, die op 19 en 22 april 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 19 april 1991 bekendgemaakt.

De Ministerraad heeft een memorie neergelegd bij ter post aangetekende brief van 31 mei 1991.

Een afschrift van die memorie is aan de verzoekende partij gezonden bij ter post aangetekende brief van 11 juni 1991, die op 12 juni 1991 aan de geadresseerde ter hand is gesteld.

De verzoekende partij heeft een memorie van antwoord neergelegd bij ter post aangetekende brief van 8 juli 1991.

Bij beschikking van 2 juli 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 25 maart 1992.

In de zaken met rolnummers 251 en 252

Bij beschikking van 28 februari 1991 heeft het Hof de zaken met rolnummers 251 en 252 samengevoegd. Conform artikel 63, § 3, 2de lid, worden die samengevoegde zaken in het Frans behandeld.

Bij beschikking van 30 april 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 20 november 1991.

In de zaken met rolnummers 251, 252 en 275

Bij beschikking van 15 oktober 1991 heeft het Hof de zaak met rolnummer 275 samengevoegd met de zaken met rolnummers 251 en 252, die reeds waren samengevoegd.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft voorzitter I. Pétry de samengevoegde zaken aan het Hof in voltallige zitting voorgelegd.

Bij beschikking van 24 oktober 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 20 mei 1992.

Bij beschikking van 27 november 1991 heeft het Hof, samengesteld uit tien leden als gevolg van de wettige verhindering van rechter Blanckaert, beslist dat de zaak in gereedheid was en de terechtzitting vastgesteld op 18 december 1991.

Van de beschikking tot samenvoeging en van de beschikking van ingereedheidbrenging is aan de partijen kennisgegeven, en zij en hun advocaten zijn van de datum van de terechtzitting op de hoogte gebracht bij ter post aangetekende brieven van 27 november 1991, die op 28 en 29 november 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 18 december 1991 :

- zijn verschenen :
  - Mr. K. Ronse, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen Europ assistance en consorten en de B.V.V.O.;
  - Mr. Ph. Charpentier, advocaat bij de balie te Huy, voor de Algemene Pharmaceutische Bond;

Mr. E. Balate, advocaat bij de balie te Bergen, voor de Ministerraad, Wetstraat 16 te 1000 Brussel;

- hebben de rechters M. Melchior en L.P. Suetens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. ONDERWERP VAN DE BESTREDEN NORMEN

De wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen geeft een nieuw wettelijk kader aan de organismen die zij regelt. Zij vervangt de wet van 23 juni 1894 houdende herziening van de wet van 3 april 1851 op de maatschappijen van onderlinge bijstand en de wet van 30 juli 1923 op de samensmelting der erkende mutualiteitsinstellingen. De voormelde wet van 23 juni 1894 blijft evenwel van toepassing op de in artikel 1, II, van die wet beoogde maatschappijen.

Artikel 2, § 1, geeft een definitie van het ziekenfonds. Het bepaalt :

"De ziekenfondsen zijn verenigingen van natuurlijke personen die het bevorderen van het fysiek, psychisch en sociaal welzijn als streefdoel hebben in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit. Zij oefenen hun activiteiten uit zonder winstoogmerk."

Artikel 3 heeft betrekking op de diensten en activiteiten die de ziekenfondsen organiseren, alsmede op het verkrijgen en het behouden van rechtspersoonlijkheid. Het bepaalt :

"De ziekenfondsen moeten minstens een dienst oprichten die als doel heeft :

- a) het deelnemen aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, geregeld bij de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering indien zij hiervoor toelating hebben gekregen van de landsbond;
- b) het financieel tussenkomen voor hun leden en de personen te hunnen laste, in de kosten voortspruitend uit de preventie en behandeling van ziekte en invaliditeit of het toekennen van uitkeringen in geval van arbeidsongeschiktheid of wanneer zich een toestand voordoet waarbij het fysiek, psychisch of sociaal welzijn bedoeld in artikel 2 kan worden bevorderd;
- c) het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand met het oog op het bevorderen van het fysiek, psychisch of sociaal welzijn, onder meer bij het vervullen van de opdrachten vermeld onder a) en b).

Zij kunnen slechts rechtspersoonlijkheid verkrijgen of behouden op voorwaarde dat zij deelnemen aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering bedoeld onder a) en minstens een van de diensten bedoeld onder b) inrichten."

Artikel 6 geeft een definitie van de landsbonden van ziekenfondsen. Het bepaalt :

"De landsbonden van ziekenfondsen, hierna 'landsbonden' genoemd, zijn verenigingen van ten minste vijf ziekenfondsen met hetzelfde streefdoel als bedoeld in artikel 2 en met dezelfde opdrachten als die bepaald in artikel 3 van deze wet en die krachtens de hiervoor genoemde wet van 9 augustus 1963 gemachtigd zijn, als verzekeringsinstellingen, mee te werken aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering."

Artikel 7 heeft betrekking op de diensten en de werkzaamheden van de landsbonden van ziekenfondsen. Zijn paragraaf 2 bepaalt :

"De landsbonden kunnen voor de leden van alle of van sommige bij hen aangesloten ziekenfondsen één of meer diensten of activiteiten bedoeld in artikel 3, b) en c), organiseren. De ziekenfondsen zijn gehouden de beslissingen genomen door de landsbonden betreffende genoemde diensten of activiteiten, na te leven."

Artikel 27 heeft betrekking op de subsidies. Het is als volgt geformuleerd :

"Naast de in het kader van de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering toegekende rijkstoelagen, kunnen de ziekenfondsen en de landsbonden van overheidswege toelagen ontvangen voor de diensten bedoeld in de artikelen 3, b) en c), en 7, §§ 2 en 4, van deze wet."

Artikel 39 staat de ziekenfondsen en de landsbonden toe in rechte te treden om de belangen van hun leden te verdedigen. Het is als volgt geformuleerd :

"§ 1. De ziekenfondsen en de landsbonden kunnen met de instemming van de betrokken leden of de personen te hunnen laste, in rechte optreden ter verdediging van de belangen van deze personen ten opzichte van derden in het kader van de diensten en activiteiten bedoeld in de artikelen 3, b) en c), en 7, §§ 2 en 4.

De ziekenfondsen en de landsbonden kunnen in rechte optreden ter verdediging van de individuele rechten van hun leden mits het uitdrukkelijk akkoord van het betrokken lid of van de personen te zijnen laste of van de collectieve rechten van hun leden en de personen te hunnen laste, welke voortvloeien uit de akkoorden en overeenkomsten bedoeld in titel III, hoofdstuk 4, van voornoemde wet van 9 augustus 1963, en uit artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel

herstel.

§ 2. Het optreden van de ziekenfondsen en van de landsbonden doet geen afbreuk aan de rechten van de leden en de personen te hunnen laste om zelf de zaak aanhangig te maken of in het geding tussen te komen."

Artikel 76 is een opheffingsbepaling. De vernietiging wordt alleen maar gevorderd voor 1° van dat artikel, dat bepaalt :

"Opgeheven worden :

1° de wet van 23 juni 1894 houdende herziening der wet van 3 april 1851 op de maatschappijen van onderlinge bijstand, gewijzigd bij de wetten van 19 maart 1898, 27 december 1923, 3 augustus 1924, 30 maart 1926, het koninklijk besluit nr. 238 van 4 februari 1936, de wetten van 30 november 1939, 26 juni 1947, 27 maart 1951, 30 april 1958, 9 augustus 1963 en 12 mei 1971. Deze wet blijft evenwel van toepassing op de maatschappijen bedoeld in artikel 1, II, van die wet."

IV. IN RECHTE

- A -

A.1. De verzoekers in de zaak met rolnummer 251 voeren drie middelen aan ; de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 252 en de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 275 voeren respectievelijk vier en drie middelen aan.

Uit een vergelijking van die middelen blijkt dat de eerste drie middelen in het verzoekschrift 252 een grote gelijkenis vertonen met de drie middelen in het verzoekschrift 251.

Eerste middel aangevoerd in de zaken 251 en 252

A.2.1. In een eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, verwijten de verzoekers in de zaken 251 en 252 de artikelen 2, § 1, 3, 7, § 2, en 76, 1°, dat zij aan de ziekenfondsen en landsbonden het recht toekennen alle verzekeringsactiviteiten uit te oefenen. Zij doen opmerken dat die bepalingen de ziekenfondsen en de landsbonden zouden verplichten "het bevorderen van het (...) sociaal welzijn als streefdoel te hebben" onder meer "door het toekennen van uitkeringen (...) wanneer zich een toestand voordoet waarbij het (...) welzijn kan worden bevorderd". De verzekering zou natuurlijk binnen dat kader vallen aangezien zij noodzakelijk zou bijdragen tot het bevorderen van het "sociaal welzijn". De ziekenfondsen en landsbonden zouden aldus concurrentie kunnen voeren met de overeenkomstig de wet van 9 juli 1975 op de controle van de verzekeringsondernemingen erkende verzekeringsondernemingen, zonder onderworpen te zijn aan dezelfde verplichtingen en dezelfde technische, financiële en fiscale regels.

De verzoekers herinneren eraan dat de Raad van State, in zijn advies over het voorontwerp van wet dat aan de basis ligt van de bestreden wet, de Regering zou hebben gesuggereerd de ontwerp-wet aan te vullen ten einde de definities in de artikelen 2 en 3 nauwkeuriger af te bakenen "om te voorkomen dat, bij de toepassing van de wet, de prestaties op het stuk van de vrijwillige of aanvullende verzekering hetzij moeilijk inpasbaar worden in het basisbeginsel van de bedoelde geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit, hetzij naar de omvang dermate aan belang zouden winnen dat die verrichtingen ten aanzien van die welke tot de sociale zekerheid behoren de aard van

een accessorium zouden verliezen". De Regering zou aan die suggestie geen enkel gevolg hebben gegeven. Integendeel, uit de parlementaire voorbereiding van de wet zou blijken dat de Minister van Sociale Zaken impliciet heeft erkend dat de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen in een andere geest dan die van een openbare dienst handelen wanneer zij andere activiteiten uitoefenen dan die welke binnen het raam van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering vallen. Een nota van de Minister van Sociale Zaken in de Kamercommissie zou tot die conclusie leiden. De nota bepaalt dat "... de ziekenfondsen en landsbonden specifieke instellingen (zijn), aangezien zij enerzijds in de sector van de verplichte ziekteverzekering als een openbare dienst optreden, en anderzijds particuliere instellingen (zijn) wat de vrije en aanvullende verzekering betreft". De verzoekende partijen voegen er nog aan toe dat, wanneer een privé-instelling verzekeringsactiviteiten uitoefent die niet tot de sociale zekerheid behoren, noch tot een openbare dienst, er geen gelijkheid in de concurrentie is indien die privé-instelling, in tegenstelling tot andere privé-instellingen die dezelfde verzekeringsactiviteiten uitoefenen, een speciaal statuut op technisch, financieel en fiscaal vlak geniet.

De verzoekers betogen dat het middel kritiek uitbrengt op de aangevochten bepalingen, niet omdat zij het activiteitsveld van de ziekenfondsen uitbreiden en omdat deze in concurrentie kunnen treden met de privé-verzekeringsondernemingen, maar wel omdat de wet die zulk een concurrentie mogelijk maakt, de bestaande, discriminerende concurrentievoorwaarden handhaaft. Volgens hen is

er geen enkel bezwaar tegen die concurrentie tussen de ziekenfondsen en de verzekeringsondernemingen, voor zover zij niet wordt vervalst.

Er is discriminatie op technisch, financieel en fiscaal vlak.

Er is technische verstoring omdat de landsbonden op het vlak van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering nagenoeg over een monopolie beschikken. De ziekenfondsen zijn een verplichte partner waarop niet alleen de aangeslotenen maar ook al hun gezinsleden een beroep moeten doen. Het staat hen vrij bij de inschrijving van een persoon in de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering een statutaire bijdrage te vragen ; de persoon die deze bijdrage niet wil betalen, dient zich te wenden tot de Hulpkas voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering. De ziekenfondsen hebben bovendien een bevoorrechte toegang tot de gegevensbanken, dankzij het beheer van de verplichte verzekering. De ziekenfondsen hebben de goedkeuring van de wet niet afgewacht om verzekeringsactiviteiten op het vlak van toeristische bijstand in het buitenland uit te oefenen. Zij hebben het risico van bijstand in het buitenland over een zeer groot aantal personen gespreid, waaronder personen die nooit naar het buitenland gaan. Dat spreiden van het risico maakt het op verzekeringstechnisch vlak mogelijk de waarschijnlijkheid van schadegevallen en derhalve ook de kosten van het risico drastisch te verminderen.

De discriminatie op financieel vlak vloeit voort uit de verplichtingen die aan de verzekerings-

maatschappijen zijn opgelegd ingevolge de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen. Volgens die wet zijn de verzekeringsmaatschappijen gehouden een solvabiliteitsmarge samen te stellen en een waarborgfonds op te richten. Bovendien moeten zij technische reserves aanleggen en kunnen zij de activa welke die reserves vertegenwoordigen, niet vrij samenstellen.

De ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen zijn niet onderworpen aan de wet van 9 juli 1975. Zij dienen geen solvabiliteitsmarge, noch waarborgfonds samen te stellen. De enige financiële verplichting die hen door de wet van 6 augustus 1990 is opgelegd, is het aanleggen "voor bepaalde diensten, (van) afzonderlijke reservefondsen" (artikel 28, § 1).

Ten slotte wordt de verstoring van de concurrentie nog verergerd door fiscale discriminatie.

De verzekeringspremies geïnd door de verzekeringsondernemingen zijn onderworpen aan een jaarlijkse belasting op de verzekeringscontracten, overeenkomstig artikel 173 en volgende van het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde belastingen, terwijl de bijdragen geïnd door de ziekenfondsen, zelfs al dekken ze andere verzekeringsactiviteiten dan de ziekte- en invaliditeitsverzekering, van deze belasting zijn vrijgesteld overeenkomstig artikel 176-2 van hetzelfde Wetboek. Bovendien zijn de inkomsten van de verzekeringsondernemingen onderworpen aan de vennootschapsbelasting terwijl de ziekenfondsen slechts de belasting op de rechtspersonen dienen te betalen, die veel lager is dan de

vennootschapsbelasting.

A.2.2.1. In de memories die de Ministerraad heeft neergelegd in de zaken 251 en 252, voert hij aan dat de verzoekende partijen in elk van die zaken niet van het vereiste belang doen blijken.

Alle verzoekende partijen in zaak 251 zijn erkend om de verzekering "toeristische bijstand" te beoefenen. Hun belang is niet voldoende vastgesteld en is in ieder geval onevenredig met het nagestreefde doel in zover het concurrentierisico dubbel beperkt is door de eerder ingenomen positie op de markt en door het beginsel van de accessoire hoofdrelatie die de activiteit van de ziekenfondsen en de landsbonden in de sector van de toeristische bijstand bepaalt. Het belang is bovendien onwettig want het is slechts de uiting van de wil om de dominerende positie op de markt te behouden, die in strijd kan zijn met de wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie.

Zo ook streeft de verzoekende partij in zaak 252 met haar beroep een doel na dat ertoe strekt de positie die door haar leden in de sector van de vrije verzekering kan worden ingenomen, te versterken. Haar belang bij de vernietiging is onevenredig met het nagestreefde doel en onwettig.

A.2.2.2. Het middel is niet gegrond in zover het betrekking heeft op de ongelijkheid in de concurrentievoorwaarden en op een discriminatie in het genot van het concurrentierecht en de vrijheid van ondernemen en handel drijven.

Volgens de Ministerraad kunnen de normen tot

staving van het middel in rechte geen middel aanvoeren dat steunt op de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

De vrijheid van ondernemen en handel drijven is een wettelijk beginsel en geen grondwettelijk beginsel.

Volgens de Ministerraad kan niet worden betwist dat de wetgever de vrijheid van ondernemen en het verhandelen van het produkt "toeristische bijstandsverzekering" op een verschillende manier heeft georganiseerd naargelang het wordt aangeboden door een verzekeringsmaatschappij, een ziekenfonds of een landsbond van ziekenfondsen. Het verschil in behandeling moet worden onderzocht met het oog op de juridische hoedanigheid en de geest waarin het produkt wordt verhandeld, enerzijds, en de beoordeling van het evenredig en redelijk karakter van het onderscheid ten aanzien van het nagestreefde doel, anderzijds.

Het middel is bovendien contradictorisch aangezien de verzoekende partijen de door de wetgever georganiseerde concurrentievoorwaarden beogen, terwijl uit het verzoekschrift blijkt dat het beginsel zelf van een uitbreiding van de activiteiten van de ziekenfondsen en van de landsbonden het onderwerp van het beroep tot vernietiging vormt, in zover het is gegrond op de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

De Ministerraad zegt voorts in zijn memorie dat het verschil in behandeling van de personen, door de Raad van State in zijn advies duidelijk als volgt is aangegeven : "De bedoelde eigen regeling vindt kennelijk haar grondslag in de

dienstverlening waaraan door de ziekenfondsen en de landsbonden in het raam van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering wordt gedaan. De verruiming van die eigen regeling tot de vrijwillige of aanvullende verzekeringsactiviteiten gaat kennelijk ervan uit dat die activiteiten gezien zijn als een accessorium van de prestaties welke in het raam van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering worden geleverd en, zoals die laatste, gelezen moeten worden binnen de lijnen van het mutualistisch beginsel aangegeven in artikel 2 van het ontwerp. Men mag aldus - ten aanzien van het door artikel 6 van de Grondwet opgelegd beginsel van gelijkheid in regeling - ertoe concluderen dat een objectieve en redelijke verantwoording aanvoerbaar is om voor de ziekenfondsen en de landsbonden, ook wat hun verrichtingen op het stuk van de vrijwillige of aanvullende verzekering betreft, ter zake van de erkenning, de controle en de bescherming van de verzekerde een andere regeling vast te stellen dan die welke in de wet van 9 juli 1975 is bepaald".

In overeenstemming met de verplichtingen die zijn opgelegd door de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juli 1973, heeft de wetgever tussen de twee diensten een onderscheid gemaakt naargelang ze worden aangeboden door een verzekeringsmaatschappij in het kader van een doelstelling van rendabiliteit of door een ziekenfonds of een landsbond in het raam van het mutualistisch beginsel en van sociale solidariteit.

Vanwege de door de wet geboden waarborgen, mist de in het beroep van de verzoekers aangevoerde discriminatie elke grond.

De Ministerraad wenst eraan te herinneren dat de wet van 6 augustus 1990 de uitbreiding van de activiteiten van de ziekenfondsen en van de landsbonden van ziekenfondsen organiseert in het licht van artikel 2, § 1, dat de geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit bepaalt die deze dienst kenmerkt. De artikelen 27, 28 en 29 van de wet zijn juist bedoeld om dat doel te bereiken.

Er is een intern toezicht van de landsbonden op de ziekenfondsen. Bovendien moet elke dienst, voorgeschreven bij de artikelen 3, b en c, en 7, §§ 2 en 4, vooraf door de Koning zijn erkend. De Koning oefent die bevoegdheid uit op eensluidend advies van de Controledienst en de erkenning wordt maar toegekend wanneer uit de actuariële en technische financiële gegevens blijkt dat alle gewenste waarborgen voor een goede uitvoering van de dienst of de activiteit aanwezig zijn en als is voldaan aan de bij de wet en haar uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden.

Volgens de Ministerraad houdt de door de verzoekende partijen aangeklaagde verstoring op technisch, financieel en fiscaal vlak, juist geen rekening met de in de wet ingebouwde waarschuwingen.

De verzoekers menen ten onrechte dat de infrastructuur en het personeel van de ziekenfondsen het mogelijk maken aan alle aangesloten leden verzekeringsprodukten buiten de verplichte verzekering aan te bieden en op te leggen. Een dienst kan niet worden opgelegd ; er is geen gedwongen aanbod van diensten. Een

soortgelijke kritiek kan worden geuit ten aanzien van de verzoekende partijen die een uitgebreid netwerk van banken ter beschikking hebben om hun produkt aan te bieden. De diensten van toeristische bijstand, aangeboden door de ziekenfondsen of de landsbonden, zijn juist bestemd om allen, zonder uitzondering, die hun fysiek, psychisch of sociaal welzijn willen bevorderen, de mogelijkheid te bieden een verblijf in het buitenland door te brengen.

De discriminatie op financieel vlak is geenszins bewezen. Artikel 28 is door het beroep niet in het geding gebracht.

De fiscale discriminatie, ten slotte, die is voorgesteld als concurrentievervalsing, houdt geen verband met de aangevochten bepalingen. De vrijstellingsmaatregel voorgeschreven bij artikel 176-2 van het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde belas-

tingen is verantwoord vanwege het beginsel van sociale solidariteit dat aan de basis ligt van de activiteit van de ziekenfondsen en ondernemingen en landsbonden van ziekenfondsen. De fiscale discriminatie - voor zover zij bestaat - vindt haar oorsprong niet in de aangevochten wet. In ieder geval lijkt zij verantwoord en evenredig met het nagestreefde doel.

- A.2.3.1. In hun memorie van antwoord betogen de verzoekende partijen dat zij van het vereiste belang doen blijken. Het beroep streeft de vernietiging na van normen waarvan de handhaving de juridische situatie van de verzoekers rechtstreeks en op nadelige wijze raakt, in zover die normen tot gevolg kunnen hebben dat een ongelijkheid in de concurrentie wordt in het leven geroepen.

De verzoekende partijen betwisten formeel dat één van hen een overheersende positie op de markt van de toeristische bijstand inneemt en doen opmerken dat zij concurrenten onder elkaar zijn die nooit samen in de sector optreden.

De verzoekende partij in zaak 252 zegt een belang te hebben op grond van de ongelijkheid in de concurrentie die door de bestreden wet op het gebied van de verzekeringen wordt ingevoerd.

- A.2.3.2. De verzoekende partijen herinneren eraan dat artikel 3, § 1, van de wet van 9 juli 1975 op de controle der verzekeringsondernemingen bepaalt dat "het aan elke onderneming (...) verboden (is) in de hoedanigheid van verzekeraar in België verzekeringscontracten te sluiten of pogen te sluiten, zonder vooraf door de Koning te zijn toegelaten".

De voormelde wet kent geen enkele vrijstelling toe aan ondernemingen die "slechts accessoir" verzekeringsactiviteiten zouden uitoefenen. De verzoekende partijen betwisten derhalve dat organismen, van welke aard ook, verzekeringsactiviteiten in België kunnen ontplooiën zonder onderworpen te zijn aan de wet van 9 juli 1975 of aan analoge wetsbepalingen waaraan buitenlandse verzekeringsmaatschappijen die activiteiten in België willen uitoefenen, onderworpen zijn.

Naar hun mening vergist de Ministerraad zich in rechte wanneer hij in zijn memorie voorhoudt dat er geen gedwongen aanbod van diensten is. Er is inderdaad geen sprake van gedwongen aanbod, doch wel van gezamenlijk aanbod in zover talrijke ziekenfondsen de diensten in het kader van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering afhankelijk maken van het toetreden tot de aanvullende verzekeringsdiensten die zij organiseren. De aanvullende verzekering is meestal statutair verplicht, zoals blijkt uit de verschillende stukken die de verzoekende partijen in het dossier neerleggen.

De verzoekende partijen doen opmerken dat de ziekenfondsen, door hun statutair de verplichting op te leggen toe te treden tot de aanvullende verzekering, meer dan 80 % van de bevolking dwingen bij te dragen tot de aanvullende verzekering en met name tot de toeristische bijstand in het buitenland. Uit een studie die door de Commissie van de Europese Gemeenschappen is uitgevoerd, blijkt dat in België 59 % van de burgers niet met vakantie gaan en dat onder

degenen die wel met vakantie gaan slechts 56 % hun vakantie in het buitenland doorbrengen.

Het aantal Belgen dat naar het buitenland met vakantie gaat, overschrijdt dus niet 23 % van de bevolking.

Men stelt dus vast dat de ziekenfondsen meer dan 80 % van de Belgen verplichten bij te dragen voor een toeristische bijstandsverzekering die aan slechts 23 % van de aangeslotenen ten goede komt.

Uit dezelfde studie blijkt dat degenen die met vakantie gaan doorgaans tot de beter gegoeden behoren.

De verzoekende partijen vinden het eigenaardig dat, in naam van de solidariteit, de zwakkeren moeten bijdragen ten voordele van de rijkere. Zij citeren in dat opzicht een studie van het C.R.I.S.P. waarin staat : "Niet alle door de ziekenfondsen aangeboden verzekeringen beantwoorden aan die voornamelijk sociale logica. Dat geldt met name voor de recentste produkten, waarmee de ziekenfondsen rechtstreeks op het traditionele terrein van de verzekeringsmaatschappijen komen".

Volgens de verzoekende partijen moet worden vastgesteld dat de Ministerraad in zijn memorie geen pogingen doet om de concurrentievervalsing te betwisten, maar wel tracht aan te tonen dat die verantwoord is door het feit dat de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen onder de sociale zekerheid ressorteren.

Zo wordt bijvoorbeeld in die memorie uiteengezet

dat de fiscale discriminatie die voortvloeit uit het Wetboek van de met het zegel gelijkgestelde belastingen, verantwoord is vanwege het beginsel van sociale solidariteit dat aan de basis ligt van de activiteit van de ziekenfondsen en ondernemingen en landsbonden van ziekenfondsen.

Die argumenten strekken ertoe te horen zeggen dat de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen boven de wet staan en een bevoorrechte regeling dienen te genieten zelfs wanneer zij activiteiten uitoefenen die niet tot de sociale zekerheid behoren. Volgens de verzoekende partijen gaan die argumenten in tegen het gelijkheidsbeginsel.

Ten aanzien van het door de Ministerraad geciteerde advies van de Raad van State, voeren de verzoekende partijen aan dat de afdeling wetgeving zich uitsluitend op het vlak van "de erkenning, het toezicht en de bescherming van de verzekerden" heeft geplaats. De Raad van State heeft zich dus niet geplaats op het vlak van de concurrentie tussen de ziekenfondsen en de privé-verzekeringsondernemingen, waar men vervalsing op technisch, fiscaal en financieel vlak vaststelt.

Het niet volledig geciteerde advies is trouwens tegenstrijdig want na de verzekeringsactiviteiten als een accessorium te hebben bestempeld, klaagt het de omvang en de vaagheid van de definities aan en uit tot slot de vrees dat die activiteiten "dermate aan belang zouden winnen dat zij de aard van een accessorium zouden verliezen".

Volgens de verzoekende partijen tracht de Ministerraad in zijn memorie te doen gelden dat het beginsel van het accessorium wordt verzekerd

door de bij de wet voorgeschreven waarborgen. Het argument faalt naar recht. De uitvoerende macht heeft niet het recht om de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen te verbieden de verschillende door de wet toegelaten activiteiten uit te oefenen. Die activiteiten dienen, volgens artikel 2, uiteraard te worden uitgeoefend "in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit", maar de gebruikte terminologie is dermate vaag dat op basis daarvan bezwaarlijk enige activiteit kan worden verboden.

Wat ten slotte de geest van solidariteit betreft, betogen de verzoekende partijen dat de ziekenfondsen de belangrijkste risico's uitsluiten. Zo worden "de personen die naar het buitenland gedetacheerd zijn en zij die voor de uitoefening van hun beroep geregeld naar het buitenland reizen" door de Federatie van de Socialistische Mutualiteiten van Brabant uitgesloten van het voordeel van de aanvullende verzekering in het buitenland. Op basis van die clausule is de verzekering praktisch voorbehouden aan degenen die in België blijven. De verzoekende verzekeringsmaatschappijen sluiten niemand uit : alle verzekerden zijn tegen hetzelfde tarief voor alle waarborgen gedekt.

Tweede middel aangevoerd in de zaken 251 en 252

- A.3.1. In een tweede middel verwijten de verzoekers in de zaken 251 en 252 de artikelen 2, § 1, 3, 7, § 2, en 76, 1°, dat zij de artikelen 4, 7°, 9°, 10° en 15°, en 5, § 1, I en II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen schenden.

Volgens de verzoekende partijen maakt de aangevochten wet het de ziekenfondsen en de landsbonden mogelijk andere activiteiten uit te oefenen dan die welke behoren tot de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, verplicht die wet hen onder meer het sociaal welzijn te bevorderen en geeft hen als opdracht onder meer het toekennen van uitkeringen of het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand, bijvoorbeeld wanneer zich een toestand voordoet waarbij het fysiek, psychisch en sociaal welzijn kan worden bevorderd. De bestreden bepalingen kennen aldus aan de ziekenfondsen en de landsbonden het recht toe activiteiten uit te oefenen die onder het begrip "culturele aangelegenheden" vallen zoals bepaald bij artikel 59bis, § 2, 1°, van de Grondwet - met name het jeugdbeleid, de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, de vrijetijdsbesteding en het toerisme, de sociale promotie - evenals activiteiten uit te oefenen die betrekking hebben op het gezondheidsbeleid en de bijstand aan personen.

- A.3.2. Volgens de Ministerraad wil een algemeen rechtsbeginsel dat de bevoegdheden, onder meer die van de Gewesten, worden uitgeoefend met inachtneming van de beginselen van het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen en van de vrijheid van handel en nijverheid (bijzondere wet van 8 augustus 1980, art. 6, § 1, VI). Dat beginsel is een materiele regel van zowel de gewest- als de gemeenschapsbevoegdheid.

Voor het overige moet de bevoegdheid van de nationale wetgever worden bepaald ten aanzien van artikel 6, § 1, VI, dat bepaalt dat de nationale

overheid als enige bevoegd is voor het regelen van het mededingingsrecht, de vestigingsvoorwaarden en, meer in het bijzonder, het arbeidsrecht en de sociale zekerheid.

De Ministerraad doet vervolgens opmerken dat de bevoegdheidsvraag door de afdeling wetgeving van de Raad van State is onderzocht bij artikel 25 van het voorontwerp van wet.

Voorts stelt de Ministerraad dat de vrije of aanvullende verzekering, als een door de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen aangeboden produkt, door de nationale wetgever moet worden geregeld, vanwege het accessoir karakter van die activiteiten ten opzichte van het mutualistisch begrip dat de toepassings sfeer van de wet bepaalt en ze in verband brengt met de uitsluitend aan de bevoegdheid van de nationale wetgever voorbehouden aangelegenheid, met name de sociale zekerheid.

A.3.3. In hun memories van antwoord, neergelegd in de zaken 251 en 252, voeren de verzoekende partijen aan dat het feit dat de Gewesten en de Gemeenschappen het beginsel van het vrije verkeer dienen in acht te nemen, voor de nationale overheid nog geen reden is om de aan de Gemeenschappen en de Gewesten voorbehouden aangelegenheden te betreden.

Het kan niet worden betwist dat de sociale zekerheid tot de bevoegdheid van de nationale wetgever is blijven behoren. Artikel 5, § 1, I, 1°, van de bijzondere wet onttrekt aan het aan de Gemeenschappen toevertrouwde gezondheidsbeleid : "c) ... de ziekte- en invaliditeitsverzekering".

In zover het gezondheidsbeleid evenwel tot de bij artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet beoogde persoonsgebonden aangelegenheden behoort, dienen de afwijkingen op die regel restrictief te worden uitgelegd. Daaruit vloeit voort dat enkel het wettelijk stelsel van de ziekte- en invaliditeitsverzekering tot de bevoegdheid van de nationale overheid behoort.

Derde middel aangevoerd in de zaken 251 en 252

- A.4.1. In een derde middel stellen de verzoekende partijen in de zaken 251 en 252 dat artikel 27 de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet schendt.

Het bestreden artikel voert discriminerende concurrentievoorwaarden in door de Staat en andere openbare overheden toe te staan de ziekenfondsen en landsbonden subsidies toe te kennen, niet alleen voor de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, maar ook voor de activiteiten waarmee de ziekenfondsen en de landsbonden de andere verzekeringsondernemingen concurrentie kunnen aandoen.

De verzoekende partijen herinneren eraan dat de ziekenfondsen krachtens de wet van 9 augustus 1963 tal van subsidies van de Staat krijgen. Sommige van die subsidies worden uitgekeerd ter dekking van de administratiekosten (artikel 124 van de wet van 1963). De administratieve diensten van de ziekenfondsen beheren niet alleen de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, maar ook de diverse aanvullende verzekeringen. Ondanks de eis van een afzonderlijke boekhouding voor elke dienst beschreven in artikel 29, § 3, van de wet van 6

augustus 1990, betekenen de door de Staat toegekende subsidies voor administratiekosten reeds een vervalsing van het concurrentiespel. Artikel 27 maakt die concurrentievervalsing nog erger door de subsidiëring van de in de artikelen 3, b en c, en 7, §§ 2 en 4 beoogde diensten toe te staan.

- A.4.2. Volgens de Ministerraad wordt het onderscheid verantwoord door het winstgevend doel van de verzoekende partijen en de ontstentenis van een winstgevend doel bij de ziekenfondsen.

De werkingskosten van de diensten beoogd in de artikelen 3, b en c, en 7, §§ 2 en 4, komen volledig ten laste van die diensten.

Het doel van de subsidie moet worden beoordeeld ten aanzien van artikel 2, § 1, dat het verschil aangeeft dat moet worden gemaakt tussen de sector van de vrije verzekering zoals die door de verzoekende partijen wordt beoefend en de sector die de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen voor hun rekening nemen. De subsidies hebben tot doel het solidariteitsbeginsel na te leven. Derhalve bestaat er voor artikel 27 een objectieve en redelijke verantwoording.

Subsidiar voert de Ministerraad aan dat het om subsidies gaat en dat het Hof op dat vlak niet bevoegd is aangezien subsidies vallen onder artikel 92 en volgende van het E.E.G.-Verdrag.

- A.4.3. In hun memorie van antwoord doen de verzoekende partijen gelden dat het winstgevend doel geen echt criterium is aangezien het voorkomt in sommige

activiteiten van publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals de gemeenten en de regies.

De geest van voorzorg, de onderlinge bijstand en de solidariteit, van hun kant, spelen ook bij de verzekering een rol.

De wederkerigheid bestaat in alle vormen van verzekering. Zij komt voor bij elke verzekering, ook al is ze minder duidelijk in de verzekering met vaste premie dan in de onderlinge verzekering.

Er wordt tevergeefs beweerd dat artikel 27 aan iedereen toegang tot sommige diensten van de vrije verzekering zou moeten geven. Mocht de wetgever van oordeel zijn dat alle burgers een toeristische bijstandsverzekering moeten genieten, dan staat het hem vrij daarvan een onderdeel van de sociale zekerheid te maken.

Vierde middel aangevoerd in zaak 252

- A.5.1. In een vierde middel verwijt de verzoekende partij in zaak 252 artikel 39, § 1, dat het, met schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, aan de ziekenfondsen en de landsbonden het recht toekent als tegenprestatie voor de bijdragen die zij ontvangen, diensten te verlenen die vallen onder de rechtsbijstandsverzekering, zonder te zijn onderworpen aan de regels die zijn opgelegd aan de verzekeringsmaatschappijen die deze verzekeringstak beoefenen.
- A.5.2. In zijn memorie betoogt de Ministerraad dat het recht om in rechte te treden een accessorium is van een ruimere dienst die wordt aangeboden met inachtneming van het solidariteitsbeginsel en niet

als een autonome dienst zoals die door de verzekeringsmaatschappijen wordt aangeboden.

In zover het artikel een recht instelt om in rechte te treden in naam van het collectief belang van de leden, is het in geen geval gedekt door de rechtsbijstandsverzekering georganiseerd bij het koninklijk besluit van 12 oktober 1990.

Bovendien gaat het bij de rechtsbijstandsverzekering hoofdzakelijk om een geding dat wordt ingesteld door de verzekerde, terwijl, wat artikel 39, § 2, betreft, dat rechtsgeding door het ziekenfonds wordt gevoerd. Er is dus geen risico op concurrentie. In zover het gaat om afzonderlijke sectoren en afzonderlijke vorderingen, is het bewijs van de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet niet geleverd.

- A.5.3. In haar memorie van antwoord doet de verzoekende partij gelden dat artikel 39, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 weliswaar aan de ziekenfondsen en aan de landsbonden van ziekenfondsen het recht toekent om in rechte op te treden om de collectieve belangen van hun leden te verdedigen, maar niet tot dat doel beperkt is.

Eerste middel aangevoerd in zaak 275

- A.6.1.1. Alvorens het middel te formuleren, geeft de verzoekende partij een uiteenzetting van de feiten. Zij zegt de wet te verwijten dat zij aan de ziekenfondsen en aan de landsbonden van ziekenfondsen een zo uitgebreide en onduidelijke opdracht heeft gegeven dat die een hele reeks activiteiten mogen uitoefenen die kunnen bestaan in een rechtstreekse deelneming aan het beleid

inzake de geneeskundige verzorging, wat onder meer zou kunnen leiden tot het zich toeëigenen van het beheer van apotheken.

De verzoekende partij voegt eraan toe dat de subsidiëring van de ziekenfondsen een aanzienlijk voordeel vormt dat de concurrentie vervalst en voor de apothekers een discriminatie teweegbrengt.

Tot slot vormt het toekennen, aan de ziekenfondsen, van het recht om ter verdediging van de belangen van hun leden in rechte te treden, met name tegen de verstrekkers van geneeskundige verzorging, een flagrante inbreuk op het gelijkheidsbeginsel.

- A.6.1.2. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 59bis van de Grondwet en 5, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Het is gericht tegen de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27 en 39, § 1.

Na te hebben herinnerd aan de verschillende persoonsgebonden aangelegenheden, geeft de verzoekende partij een beschouwing over de opdrachten die door de artikelen 2 en 3 van de wet van 6 augustus 1990 aan de ziekenfondsen zijn toegekend. Zij leidt daaruit af dat die opdrachten uitsluitend tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen behoren.

Naar het oordeel van de verzoekende partij, schijnt de wetgever zich te hebben willen beroepen op het beginsel dat de bijzaak de hoofdzaak volgt om zijn bevoegdheid uit te breiden en de ziekenfondsen toe te staan opdrachten uit te voeren die tot de bevoegdheid van de

Gemeenschappen behoren.

- A.6.2.1. Volgens de Ministerraad is het beroep niet ontvankelijk aangezien de verzoekende partij niet van het vereiste belang doet blijken.

Het belang moet op een verschillende manier worden onderzocht naargelang de verzoekende partij de vernietiging vordert van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27 en 76, 1°, of de vernietiging van artikel 39.

De Ministerraad voert aan dat de geuite vrees dat de ziekenfondsen zich het beheer van apotheken zouden toeëigenen, geenszins door de wet concreet wordt gemaakt en dat bijgevolg de belangen van de apothekers door de wet geenszins worden geschaad. Hij betoogt dat elke dienst die rechtstreeks de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunst of de levering van geneesmiddelen tot doel heeft, noodzakelijkerwijze verder gaat dan het begrip "dienst" in de zin van de wet en verder dan het accessoir karakter dat elke dienst die is georganiseerd door een ziekenfonds of een landsbond van ziekenfondsen, zou moeten hebben.

De Ministerraad doet gelden dat tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet een amendement is neergelegd dat ertoe strekte uitdrukkelijk te bepalen dat de ziekenfondsen geen verzorgingsinstellingen zoals poliklinieken en apotheken kunnen oprichten of beheren. Dat amendement was gebaseerd op een verkeerde lezing van artikel 3.

In zover het beroep gericht is tegen artikel 39 van de wet van 6 augustus 1990, is het niet

ontvankelijk aangezien de verzoekende partij niet aantoonbaar hoe haar situatie zou kunnen worden geraakt door het organiseren van een rechtsgeding ter verdediging van de individuele rechten van de leden of het collectief belang van de ziekenfondsen. De vrees dat een beroepsfout voor een civielrechtelijk of strafrechtelijk rechtscollege wordt aangeklaagd, kan niet in aanmerking worden genomen om het belang te verantwoorden. Het bestaan van beroepen tegen beroepsfouten van de apothekers dateert in ieder geval van vóór artikel 39, dat alleen maar betrekking heeft op de manier waarop die beroepen worden in werking gesteld. De situatie van de apothekers wordt derhalve niet rechtstreeks door dat artikel geraakt.

- A.6.2.2. In zijn memorie neemt de Ministerraad de argumenten over die zijn uiteengezet tegen het tweede middel in de zaken 251 en 252 in zover het middel gericht is tegen de artikelen 2, 3, 6 en 7, § 2.

Ten aanzien van artikel 27 voert hij aan dat de in de artikelen 3, b en c, en 7, § 2, beoogde diensten dienen te worden geregeld door de nationale wetgever. Het spreekt voor zich dat de nationale wetgever bevoegd is om het beginsel van de subsidiëring van die diensten vast te stellen.

Tot de aangelegenheden waarvoor de nationale wetgever bevoegd is, behoort noodzakelijkerwijze het toekennen van het recht om in naam van het collectief belang of in de plaats van de leden in rechte te treden. Het gaat gewoon om een specifieke erkenning van één van de gevolgen van de rechtspersoonlijkheid die niet op een

verschillende manier kan worden behandeld naar gelang van de Gemeenschappen, op het gevaar af dat het evenwicht en de gelijkheid in de sociale zekerheid zouden worden verstoord.

- A.6.3.1. De verzoekende partij stelt vast dat de Ministerraad betoogt dat zij geen belang heeft bij de vernietiging van de wet want op grond van die wet kunnen de ziekenfondsen zich niet het beheer van apotheken toeëigenen.

Volgens de verzoekende partij dient in dit verband te worden nagegaan of de tekst van de wet zelf niet dubbelzinnig is of duidelijkheid mist.

In de Kamercommissie heeft de Minister van Sociale Zaken een verklaring afgelegd die volgens de verzoekende partij de dubbelzinnigheid niet wegneemt. In die verklaring heeft hij toegegeven dat de wettekst niet zo duidelijk is als de Ministerraad in zijn memorie wil laten uitschijnen, aangezien hij, enerzijds, heeft gesteld dat de grenzen van de rechtsvordering door de ziekenfondsen door een rechtspraak moet worden vastgesteld en dat hij, anderzijds, van mening was dat de opdracht van de ziekenfondsen onder meer zou kunnen bestaan in het geven van informatie over het gebruik van geneesmiddelen, wat tot de opdracht van de apothekers behoort.

Wat het bij artikel 39 voorgeschreven recht op rechtsvordering betreft, zegt de verzoekende partij overigens dat zij kritiek heeft op de wet omdat die de ziekenfondsen toestaat rechtstreeks tussen te komen in de betrekkingen tussen de patiënten en de verstrekkers van medische verzorging. In zover de ziekenfondsen nauw

samenwerken met sommige verzorgingsinstellingen, bestaat het gevaar dat die rechtsvorderingen enkel gericht zijn tegen bepaalde verstrekkers van medische verzorging - met subsidies - terwijl de verstrekkers van medische verzorging en hun organisaties niet over hetzelfde recht beschikken.

De verzoekende partij betoogt dat zij bijgevolg van het vereiste belang doet blijken.

- A.6.3.2. Wat de argumenten tegen de grond van de zaak betreft, antwoordt de verzoekende partij dat de artikelen 2, § 1, en 3, b en c, alle duidelijkheid missen en niet de mogelijkheid bieden de opdrachten van de ziekenfondsen te omschrijven tot wat tot de eigenlijke sociale zekerheid behoort.

Tweede middel aangevoerd in zaak 275

- A.7.1. In een tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, verwijt de verzoekende partij artikel 27 dat het de subsidiering mogelijk maakt van de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen voor de diensten bedoeld in de artikelen 3, b en c, en 7, §§ 2 en 4.

Aangezien de aan de ziekenfondsen toegekende opdrachten mogelijk maken dat zij eigenaar worden van apotheken en dat zij, in het kader van die activiteit, subsidies kunnen krijgen, worden alle andere eigenaars van apotheken, en inzonderheid apothekers, op een onverantwoorde manier gediscrimineerd. Het verschil in behandeling, door de wetgever, van de ziekenfondsen en de apothekers, kan niet worden verantwoord door het feit dat de ziekenfondsen tot doel hebben het fysiek, psychisch en sociaal welzijn te bevorderen. Het werk van de apotheker, dat trouwens door de wet is beschermd, beoogt ook het welzijn van de bevolking te verbeteren.

- A.7.2. Volgens de Ministerraad steunt het middel uitsluitend op een verkeerde uitlegging van het begrip "dienst" in de zin van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, en 27.

De uitoefening van de artsenijsbereidkunde blijft geregeld door het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967.

De door de verzoekende partij beoogde activiteit is niet als dienst erkend.

- A.7.3. In haar memorie van antwoord houdt de verzoekende partij staande dat artikel 27 discriminerend is om de in het verzoekschrift uiteengezette redenen.

Derde middel aangevoerd in zaak 275

- A.8.1. In een derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, uit de verzoekende partij kritiek op artikel 39.

Zij doet gelden dat de afwijking van het algemeen rechtsbeginsel volgens hetwelk het aan de benadeelde persoon toekomt persoonlijk te dagvaarden, niet redelijk kan worden verantwoord, noch noodzakelijk is voor het door de wet nagestreefde doel dat erin bestaat de ziekenfondsen de mogelijkheid te bieden hun opdrachten van voorzorg en solidariteit te vervullen.

Bovendien zouden de ziekenfondsen tegelijkertijd rechter en partij zijn ten aanzien van de apothekers die werken in apotheken waarvan zij eigenaar zijn. Zij zouden het door artikel 39 toegekende overschrijdende recht slechts uitoefenen wanneer de hulpverleners tegen wie zij in rechte willen treden, niet onder hun toezicht zijn geplaatst.

Bovendien kunnen de ziekenfondsen, krachtens artikel 27, subsidies krijgen om die rechtsvorderingen te financieren.

Het feit dat de medische hulpverleners en de apothekers in het bijzonder niet rechtstreeks tegen de ziekenfondsen in rechte kunnen treden, toont ook het discriminerend karakter van artikel

39 aan.

A.8.2. De Ministerraad doet opmerken dat het Hof geen algemene grondwettigheidstoetsing van de wetten uitvoert, zodat een middel dat de schending van een algemeen rechtsbeginsel aanklaagt, niet ontvankelijk kan zijn. Bovendien is de verplichting om persoonlijk te dagvaarden geen algemeen rechtsbeginsel.

De Ministerraad betoogt dat, mocht het middel in aanmerking worden genomen in zover het een verbreking van de gelijkheid inhoudt ten opzichte van het algemeen rechtsbeginsel, de verzoekende partij evenmin een belang heeft om het middel aan te voeren aangezien elke burger in België, binnen de door artikel 39 bepaalde toepassings sfeer, een bescherming geniet in het kader van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en eventueel in het kader van de aanvullende vrije verzekering. Vanaf het ogenblik dat iemand lid is, kan die persoon een beroep doen op de bij artikel 39 georganiseerde dienst, zodat geen enkel nadeel kan voortvloeien uit de voorwaarden voor het uitoefenen van het rechtsvorderingsrecht.

Overigens verliest de verzoekende partij uit het oog dat artikel 39 slechts een aan de aangeslotene geboden mogelijkheid is, zodat een eventueel belangenconflict kan worden geregeld. Het risico van een belangenconflict gelijkstellen met een niet-verantwoorde verbreking van de gelijkheid is een gelijkschakeling die onverenigbaar is met de vereisten van de toetsing aan de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

Wanneer men het nagestreefde doel in aanmerking

neemt, zijn de subsidies volkomen verantwoord.

Tot slot faalt het middel in rechte in zover de verzoekende partij betreurt dat zij niet rechtstreeks tegen de ziekenfondsen in rechte kan treden. Niets belet de aangeslotenen van de verzoekende partij in rechte te treden.

- A.8.3. In haar memorie van antwoord zegt de verzoekende partij te vrezen dat tegen heel wat personen beroepen zullen worden ingesteld omdat zij niet handelen in overeenstemming met de wensen van de ziekenfondsen of eventueel in overeenstemming met hun dictaten.

De verzoekende partij bevestigt de verschillende discriminerende aspecten van artikel 39 die zij in haar verzoekschrift heeft uiteengezet.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

- B.1. Met toepassing van artikel 7, 3de lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989, heeft het Hof aan de verschillende verzoekende vennootschappen in zaak 251 gevraagd het bewijs te leveren dat de beslissing om het beroep in te stellen door hun daartoe bevoegde organen is genomen.

Uit de gegeven antwoorden blijkt dat de beslissing om het beroep in te stellen is genomen overeenkomstig de Franse wetgeving voor de naamloze vennootschap naar Frans recht "Europ assistance", en overeenkomstig de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen voor de naamloze vennootschap "Urbaine UAP", de naamloze vennootschap

"Société belge d'assistance internationale" en de naamloze vennootschap "Compagnie européenne d'assurances des marchandises et des bagages".

De naamloze vennootschap "Groupe européen" heeft een brief met datum 11 december 1990 neergelegd waarin de afgevaardigd bestuurder van die vennootschap verklaart te handelen "in (zijn) hoedanigheid van afgevaardigd bestuurder binnen het raam van de bevoegdheden die (hem) op 8 mei 1990 door de Raad van Bestuur zijn gegeven en bekrachtigd door de Algemene Vergadering op 13 juni 1990" en Meester Katelijne Ronse, advocaat, verzoekt het beroep tot vernietiging in te dienen.

De nota die bij de verzending van de verschillende stukken naar het Hof is gevoegd, zegt in verband met de indiening van dit beroep :

"Artikel 19 van de statuten (van de naamloze vennootschap 'Groupe européen') staat de Raad van Bestuur toe het dagelijks beheer van de vennootschap, alsmede de vertegenwoordiging van de vennootschap wat dat beheer betreft, aan een of meer afgevaardigden, al dan niet bestuurders, te 'delegeren en ook aan iedere gemachtigde bepaalde bijzondere machten te geven' (bijlage 5.1.).

Bij beslissing van 8 mei 1990 van de Raad van Bestuur, bekrachtigd door de Algemene Vergadering van 13 juni 1990, is de heer J.M. Bouteville benoemd tot gedelegeerd bestuurder 'met volledige bevoegdheid voor het dagelijks bestuur' (bijlage 5.2.).

De beslissing om een beroep in te stellen tot vernietiging van de wet van 6 augustus 1990 is op 11 december 1990 genomen (bijlage 5.3.)."

Artikel 24 van de statuten van de naamloze vennootschap "Groupe européen" bepaalt dat "de vennootschap in de akten of in rechte wordt vertegenwoordigd door twee bestuurders of door iedere andere daartoe gemachtigde persoon".

De machtiging die op 8 mei 1990 is gegeven en op 13 juni 1990 is bekrachtigd, heeft alleen op het dagelijks bestuur betrekking.

Een afgevaardigd bestuurder van een vennootschap is niet bevoegd om in het kader van het dagelijks bestuur een beroep tot vernietiging in te dienen. Een bestuurder kan zulk een beroep slechts indienen wanneer hij daartoe een bijzondere lastgeving heeft gekregen of wanneer hij door de statuten is aangewezen om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen, overeenkomstig artikel 54, vierde en vijfde lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

De gedelegeerd bestuurder van de naamloze vennootschap "Groupe européen" heeft geen bijzondere lastgeving gekregen om het beroep in te dienen en is niet door de statuten aangewezen om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen ; bijgevolg heeft hij niet op geldige wijze het beroep in naam van de vennootschap kunnen indienen.

In zover het beroep uitgaat van de naamloze vennootschap "Groupe européen" is het niet ontvankelijk.

- B.2.1. Volgens de Ministerraad zouden de verzoekende partijen in zaak 251 niet van het vereiste belang doen blijken omdat hun belang
- niet voldoende is aangetoond
  - "in ieder geval" onevenredig is met het nagestreefde doel,
  - "bovendien" onwettig is omdat het de uiting

is van de wil om hun dominerende positie op de markt te behouden, die in strijd kan zijn met de wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie.

- B.2.2. In zoverre de Ministerraad de exceptie van het niet doen blijken van het vereiste belang opwerpt, op grond dat het belang niet voldoende is aangetoond, houdt zij verband met de draagwijdte van de bestreden bepalingen. Het onderzoek van de exceptie is onlosmakelijk verbonden met het onderzoek van de grond van de zaak ; het moet daarmede worden gevoegd.
- B.2.3. In zoverre de Ministerraad de exceptie opwerpt dat het belang van de verzoekende partijen "in ieder geval" onevenredig is met het nagestreefde doel, kan die exceptie niet worden aangenomen. Immers, indien het rechtens vereiste belang vaststaat, is het niet vereist dat het belang bovendien evenredig met het beoogde doel zou zijn.
- B.2.4. In zoverre de Ministerraad de onwettigheid van het belang van de verzoekende partijen om bovenvermelde reden opwerpt, dient de exceptie als niet gegrond te worden verworpen, aangezien de Ministerraad geen bewijs voor de aan de verzoekende partijen toegeschreven bedoelingen aanvoert.
- B.3. De Ministerraad aanziet het belang van de beroepsvereniging, verzoekende partij in zaak 252, als onwettig omdat zij met het beroep zou beogen de dominerende positie van sommige van haar leden te versterken. Bovendien zou dat belang onevenredig zijn.

De excepties van niet-ontvankelijkheid afgeleid uit het onwettig en onevenredig karakter van het belang van de verzoekende partijen in zaak 252, moeten worden verworpen, om de zojuist uiteengezette redenen.

- B.4. De Ministerraad voert aan dat de federatie van beroepsverenigingen van apothekers, verzoekende partij in zaak 275, niet van het vereiste belang doet blijken om de vernietiging te vragen van de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27 en 76, 1°, op grond dat de aangevochten wet niet toestaat dat de ziekenfondsen eigenaar van apotheken worden en dat zij de leden van de verzoekende partij dus niet rechtstreeks en ongunstig in hun rechtssituatie kan raken.

De exceptie steunt op de draagwijdte van de wet. Het onderzoek ervan is onlosmakelijk verbonden met het onderzoek van de grond van de zaak ; ze moeten samen worden onderzocht.

- B.5.1. De verzoekende partij in de zaak met rolnummer 275 betoogt dat zij het vereiste belang heeft om de vernietiging te vorderen van artikel 39 van de wet van 6 augustus 1990, dat de ziekenfondsen en de landsbonden toelaat om in rechte te treden om de individuele rechten van de aangesloten leden te verdedigen.

De Ministerraad betoogt dat de verzoekende partij in zaak 275 niet doet blijken van het vereiste belang om de vernietiging van artikel 39 te vragen. De apothekers worden in hun situatie door dat artikel niet rechtstreeks geraakt ; bovendien zou het belang niet kunnen worden aanvaard want

het beroep zou de concrete uiting zijn van de vrees dat beroepsfouten worden aangeklaagd.

- B.5.2. Een persoon kan rechtstreeks en ongunstig in zijn situatie worden geraakt door een norm die het aantal mogelijke rechtsgedingen tegen hem kan doen stijgen. Zodoende doet die persoon blijken van het vereiste belang. In tegenstelling tot wat de Ministerraad betoogt, houdt dat belang niet op wettig te zijn om de reden dat de aangevochten norm een meer systematische bestraffing van foutieve gedragingen mogelijk zou maken ; niets waarborgt immers dat de rechtsvorderingen altijd op goede grond zullen worden ingesteld.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid afgeleid uit de ontstentenis van belang of van het onwettig karakter van het belang van de verzoekende partij in zaak 275 ten aanzien van artikel 39, moet worden verworpen.

Het geheel van de middelen afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet

De zaken met rolnummers 251 en 252

- B.6. De verzoekende partijen in de zaken met rolnummers 251 en 252 voeren in essentie aan dat "de bestreden bepalingen - (de artikelen 2, § 1, 3, 6, 7, § 2, 27, 39, § 1 en 76, 1°) - aan de ziekenfondsen en landsbonden het recht toekennen alle verzekeringsactiviteiten te voeren in de mate waarin deze noodzakelijk bijdragen tot het bevorderen van het 'sociaal welzijn', waardoor de ziekenfondsen en landsbonden het recht verkrijgen concurrentie te voeren met de overeenkomstig de

wet van 9 juli 1975 op de controle van verzekeringsondernemingen erkende verzekeringsondernemingen, zonder de ziekenfondsen en landsbonden dezelfde verplichtingen en technische, financiële en fiscale regels op te leggen als de privé verzekeringsondernemingen die zij concurrentie kunnen aandoen".

- B.7. De wet van 6 augustus 1990 stelt de voorwaarden vast waaraan de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen moeten beantwoorden om rechtspersoonlijkheid te bekomen, bepaalt hun opdrachten en de basisregels voor hun werking en organiseert het toezicht waaraan zij zijn onderworpen.

Naar luid van artikel 2, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 zijn de ziekenfondsen "verenigingen van natuurlijke personen die het bevorderen van het fysiek, psychisch en sociaal welzijn als streefdoel hebben in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit. Zij oefenen hun activiteiten uit zonder winstoogmerk".

De landsbonden van ziekenfondsen zijn, naar luid van artikel 6 van de wet van 6 augustus 1990, "verenigingen van ten minste vijf ziekenfondsen met hetzelfde streefdoel als bedoeld in artikel 2 en met dezelfde opdrachten als die bepaald in artikel 3 van deze wet en die krachtens de wet van 9 augustus 1963 gemachtigd zijn, als verzekeringsinstellingen, mee te werken aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering".

De wettelijke definitie van "ziekenfondsen" gaat uit van het begrip gezondheid, zoals dat ruim

omschreven is door de Wereldgezondheidsorganisatie : een toestand van lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt evenwel dat de wetgever niet gewild heeft af te wijken van het begrip gezondheid, zoals dat gewoonlijk is gebruikt in de wetgeving op de ziekte- en invaliditeitsverzekering (Gedr. St., Kamer, 1989-1990, nr. 1153/1 - memorie van toelichting, p. 2; nr. 1153/6 - verslag namens de commissie voor sociale zaken, p. 2; Gedr. St., Senaat, 1989-1990, nr. 993-2 - verslag namens de commissie voor sociale zaken -, p. 2).

Met toepassing van artikel 2, § 1, van de wet van 6 augustus 1990, mogen de ziekenfondsen derhalve slechts in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit zonder winstbejag, activiteiten die verband houden met de gezondheid uitoefenen (Gedr. St., Kamer, 1989-1990, nr. 1153/6, p. 2 - Verklaring van de Minister van Sociale Zaken).

Die activiteiten worden omschreven in artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990 :

- deelneming aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;
- het organiseren, als sociaal verzekeraar, van diensten op het gebied van ziekte en invaliditeit;
- het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand in verband met de gezondheidszorg.

Met het oog op het volbrengen van deze activiteiten wordt aan de ziekenfondsen een sui generis rechtspersoonlijkheid toegekend indien zij

aan alle wettelijke voorwaarden voldoen.

De artikelen 49 tot 59 van de wet voorzien in de oprichting van de Controledienst voor de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen, belast met het toezicht op alle boekhoudkundige, financiële en statutaire verrichtingen. De taak van de Controledienst behelst ook het toezicht op de naleving door de ziekenfondsen en de landsbonden van andere bepalingen die in de wet zijn opgenomen.

De wet van 6 augustus 1990 stelt aldus een specifiek stelsel van toezicht vast, dat ruimer is dan het systeem dat is uitgewerkt in de wet van 27 juni 1921 op de verenigingen zonder winstoogmerk, enerzijds, en dat, in functie van de eigen aard van de ziekenfondsen, verschilt van de wet van 9 juli 1975 op de controle van verzekeringsondernemingen, anderzijds.

- B.8. De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel en met de aard van de in het geding zijnde beginselen ; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Artikel 2, § 1, van de wet van 6 augustus 1990

- B.9. Artikel 2, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 geeft een wettelijke definitie van de ziekenfondsen : zij zijn verenigingen van natuurlijke personen die het bevorderen van het fysiek, psychisch en sociaal welzijn - dit is de gezondheid - als streefdoel hebben, handelen in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit en hun activiteiten uitoefenen zonder winstoogmerken.

Het staat aan de wetgever de private instellingen te omschrijven die in de uitvoering van de ziekte- en invaliditeitsverzekering worden betrokken en waaraan te dien einde rechtspersoonlijkheid kan worden toegekend.

Artikel 2, § 1, is, op zichzelf, in geen enkele van zijn bepalingen discriminerend voor de verzoekende partijen.

De middelen, afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, die de vernietiging van artikel 2, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 beogen, zijn niet gegrond.

Artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990

- B.10.1. Artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990 heeft betrekking op de opdrachten van de ziekenfondsen.

Die opdrachten zijn beschreven onder drie litterae :

Littera a regelt de belangrijkste taak : het deelnemen aan de uitvoering van de verplichte

ziekte- en invaliditeitsverzekering. De organisatie van die samenwerking en de verantwoordelijkheden die terzake op de ziekenfondsen rusten, zijn geregeld in de wetgeving betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering, met name de wet van 9 augustus 1963.

Littera b voorziet in de financiële tussenkomst van de ziekenfondsen "voor hun leden en de personen te hunnen laste, in de kosten voortspuitend uit de preventie en de behandeling van ziekte en invaliditeit" en het toekennen van uitkeringen door dezelfde ziekenfondsen "in geval van arbeidsongeschiktheid of wanneer zich een toestand voordoet waarbij het fysiek, psychisch of sociaal welzijn bedoeld in artikel 2 kan worden bevorderd".

In de parlementaire voorbereiding wordt die opdracht als volgt toegelicht :

"In de tweede plaats worden de ziekenfondsen en landsbonden in hun functie van sociaal verzekeraar bevestigd. Zij zullen, zoals thans het geval is, diensten kunnen organiseren op het gebied van ziekte en arbeidsongeschiktheid. Zij zullen ook risico's kunnen dekken die niet of slechts gedeeltelijk door de ziekte- en invaliditeitsverzekering ten laste worden genomen, zodat de specifieke behoeften van hun leden of van bepaalde groepen kunnen opgevangen worden. Een voorbeeld hiervan is de verzekering tegen de 'kleine risico's' voor zelfstandigen.

De voordelen die zij toekennen in hun diensten van vrijwillige en aanvullende verzekering, vormen dus niet alleen een aanvulling van de sociale zekerheidsprestaties maar kunnen ook de in dit stelsel bestaande leemten opvullen. Zij kunnen dus tussenkomen telkens wanneer zich een toestand voordoet waarbij het fysiek, psychisch of sociaal welzijn, bedoeld in artikel 2 van dit ontwerp, kan worden bevorderd. Elke verrichting, zowel op het vlak van de vrijwillige als op het vlak van de aanvullende verzekering, zal dus moeten beantwoorden aan het in dit artikel geschetste

kader, gevormd door de drie beginselen 'voorzorg', 'onderlinge hulp' en 'solidariteit'.

Het behoort tot de taak van de Controledienst na te gaan of de door de ziekenfondsen en de landsbonden georganiseerde activiteiten wel degelijk deze beginselen respecteren".

(Gedr. St., Kamer, 1989-1990, nr. 1153/1, p. 3 - memorie van toelichting; Kamer, 1989-1990, nr. 1153/6, p. 3 - uiteenzetting van de Minister van Sociale Zaken; Senaat, 1989-1990, nr. 993-2, p. 3 - uiteenzetting van de Minister van Sociale Zaken).

Littera c geeft aan de ziekenfondsen als opdracht "het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand met het oog op het bevorderen van het fysiek, psychisch of sociaal welzijn, onder meer bij het vervullen van de opdrachten vermeld onder a) en b)".

Blijkens de voormelde parlementaire voorbereiding moeten deze activiteiten een "noodzakelijke aanvulling" bij de verleende diensten vormen.

De woorden "onder meer" moeten worden gezien in de context van de definitie die de artikelen 2 en 3 geven (Gedr. St., Senaat, 1989-1990, nr. 993-2, p. 32; verklaring van de Minister van Sociale Zaken); zij laten niet toe dat de ziekenfondsen activiteiten en diensten zouden opzetten die de gezondheidszorg te buiten gaan.

- B.10.2. Littera a is niet discriminerend voor de verzoekende partijen, die niet deelnemen en niet vragen om deel te nemen aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Litterae b en c hebben betrekking op de

activiteiten die de ziekenfondsen ontplooiën buiten de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. Zij beogen drie soorten situaties :

- de financiële tussenkomst;
- het toekennen van uitkeringen;
- het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand.

De financiële tussenkomst is, wat de rechthebbenden betreft, beperkt tot de leden en de personen te hunnen laste ; zij heeft alleen maar betrekking op de kosten die voortspuiten uit de preventie en de behandeling van ziekte en invaliditeit.

Het toekennen van uitkeringen is beperkt tot de gevallen van arbeidsongeschiktheid of gevallen waarin zich een toestand voordoet waarbij het fysiek, psychisch of sociaal welzijn, bedoeld in artikel 2, kan worden bevorderd.

Hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand worden verleend met het oog op het bevorderen van het fysiek, psychisch en sociaal welzijn, onder meer bij het vervullen van de opdrachten vermeld onder a en b.

Zoals reeds onder B.7. werd aangeduid, heeft de wetgever, bij het gebruiken van de termen "fysiek, psychisch en sociaal welzijn", niet willen afwijken van het begrip gezondheid zoals het gewoonlijk is gebruikt in de wetgeving op de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

In het raam van de opdrachten omschreven in artikel 3, b) en c), het organiseren van vrijwillige

en aanvullende verzekeringen en het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand, vermogen de ziekenfondsen derhalve uitsluitend activiteiten en diensten te verrichten, in verband met de gezondheid van de aangesloten leden en hun gezin, zoals : hulp aan zieken en herstellenden, met inbegrip van financiële tussenkomsten, het uitlenen van materieel, thuisverzorging, tussenkomsten voor een verblijf in rustoorden of tehuizen voor bejaarden, en dergelijke meer.

- B.10.3. In tegenstelling tot wat de verzoekers in de zaken met rolnummers 251 en 252 - onder verwijzing naar in de loop van de werkzaamheden van de Senaatscommissie voor sociale zaken geformuleerde opmerkingen, die door de Commissie niet werden onderschreven (Gedr. St., Senaat, 1989-1990, nr. 993-2, pp. 11 en 12) -, wordt betoogd, vinden de ziekenfondsen in de bepalingen van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990 niet de bevoegdheid om "verzekeringen in verband met brand, auto, leven, aansprakelijkheid, ongevallen, overlijden, enz." aan te bieden.

Reisbijstand kan door de ziekenfondsen worden geboden aan de aangesloten leden en hun gezin in geval van de verstrekking van gezondheidszorg tijdens een vakantie in het buitenland. De reisbijstandsverzekering die door een ziekenfonds wordt aangeboden vermag dus, gelet op de bewoordingen van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990, niet te omvatten : de kosten van het terughalen of de herstelling van de wagen, de bagage of andere voorwerpen, de repatrierings- of verplaatsingskosten van derden ; zij mag uitsluitend betrekking hebben op kosten die in direct verband staan met de gezondheid van de verze-

kerden.

Hetzelfde geldt voor de oprichting van een dienst van juridische adviesverlening, die eveneens tot hulpverlening, voorlichting, begeleiding en bijstand in geval van gezondheidsproblemen moet beperkt zijn.

- B.10.4. Elk van de onderwerpen van de vrijwillige en aanvullende verzekering of, met andere woorden, elk van de verzekeringen die samen de aanvullende verzekering vormen, moet in beginsel voor iedereen gelijk zijn en beantwoorden aan de drie beginselen "voorzorg", "onderlinge hulp" en "solidariteit".

Het wettelijk kader belet niet dat er categorieën van verzekerden worden gevormd waarvoor verschillende premies en verschillende waarborgen worden ingevoerd, op voorwaarde dat het verschil op objectieve gegevens berust, zoals de omvang van de door de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering gedekte risico's, het uitoefenen van een beroepsactiviteit door elk van de echtgenoten of de gezinssituatie van de verzekerde.

- B.10.5. Uit alles wat voorafgaat vloeit voort dat, op het vlak van de verzekering, de activiteiten van de ziekenfondsen wezenlijk verschillen van die van de verzekeringsmaatschappijen.

De wetgever vermag te oordelen dat, gelet op het beperkte en aanvullende karakter van die verzekeringen, enerzijds, en op de bijzondere kenmerken van de structuur en de werking van de ziekenfondsen, anderzijds, het vereist is in een verschillende behandeling te voorzien, zowel ten

aanzien van de technische werking als ten aanzien van de financiële en fiscale regels. De wetgever vermag tevens het toezicht op de ziekenfondsen - en op de landsbonden - onder een specifieke wetgeving laten ressorteren, die rekening houdt met hun eigenheid en dus verschilt van het controlesysteem op de verzekeringsondernemingen.

Het gemaakte onderscheid berust op een objectief en redelijk verantwoord criterium en is niet onevenredig met het door de wetgever nagestreefde doel.

Zoals hierboven geïnterpreteerd, schendt de bepaling van artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990 de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet niet.

Artikel 6 en artikel 7, § 2, van de wet van 6 augustus 1990

- B.11.1. Artikel 6 heeft betrekking op de landsbonden van ziekenfondsen. Het wordt aangevochten omdat het hen "hetzelfde streefdoel (geeft) als bedoeld in artikel 2 en met dezelfde opdrachten als die bepaald in artikel 3".

Artikel 7 dat eveneens betrekking heeft op de landsbonden van ziekenfondsen, bepaalt in zijn paragraaf 2 dat zij "voor de leden van alle of van sommige bij hen aangesloten ziekenfondsen een of meer diensten of activiteiten bedoeld in artikel 3, b en c, kunnen organiseren", aangezien de ziekenfondsen gehouden zijn de beslissingen terzake na te leven.

- B.11.2. Wat het doel van de landsbonden van ziekenfondsen betreft, verwijst artikel 6 naar artikel 2. Aange-

zien het doel van de ziekenfondsen in paragraaf 1 van dat artikel 2 is bepaald, heeft de verwijzing enkel op die paragraaf betrekking.

De aangevochten artikelen 6 en 7, § 2, hebben, onder voorbehoud dat zij op de landsbonden van ziekenfondsen betrekking hebben, een zelfde draagwijdte als die van de artikelen 2, § 1, en 3.

De verzoekende partijen hebben dezelfde kritiek op die verschillende artikelen. Hierboven is gesteld dat die kritiek niet pertinent is.

De middelen, afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, die de vernietiging van de artikelen 6 en 7, § 2, beogen, zijn niet gegrond.

Artikel 27

- B.12. Artikel 27 staat de subsidiëring toe van de activiteiten die door de ziekenfondsen worden ontplooid in het kader van artikel 3, b en c, en van de activiteiten die door de landsbonden van ziekenfondsen worden ontplooid in het kader van artikel 7, §§ 2 en 4.

Het beginsel van de subsidiëring door de overheid van sommige activiteiten van de ziekenfondsen is op zich niet discriminerend, omdat die betoelaging betrekking heeft op aanvullende activiteiten en diensten waarmede leemten in het stelsel van de sociale zekerheid worden ingevuld.

Het zijn de uitvoeringsmaatregelen van het aangevochten artikel 27 die, van hun kant, naargelang van de activiteiten die zij subsidiëren, het

bedrag en de modaliteiten van de hulp die zij vaststellen, discriminerend zouden kunnen zijn ten aanzien van ondernemingen die activiteiten uitoefenen die te vergelijken zijn met de gesubsidieerde activiteiten. Zulke akten vallen buiten de toetsingsbevoegdheid van het Hof.

Artikel 39, 1°, van de wet van 6 augustus 1990

B.13. Artikel 39, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 bepaalt :

" De ziekenfondsen en de landsbonden kunnen met de instemming van de betrokken leden of de personen te hunnen laste, in rechte optreden ter verdediging van de belangen van deze personen ten opzichte van derden in het kader van de diensten en activiteiten bedoeld in de artikelen 3, b) en c), en 7, §§ 2 en 4.

De ziekenfondsen en de landsbonden kunnen in rechte optreden ter verdediging van de individuele rechten van hun leden mits het uitdrukkelijk akkoord van het betrokken lid of van de personen te zijnen laste of van de collectieve rechten van hun leden en de personen te hunnen laste, welke voortvloeien uit de akkoorden en overeenkomsten bedoeld in titel III, hoofdstuk 4, van voornoemde wet van 9 augustus 1963, en uit artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel."

In de memorie van toelichting wordt die bepaling als volgt verduidelijkt :

" De ziekenfondsen kunnen ter bescherming van de individuele of collectieve belangen van hun aangeslotenen in rechte optreden. Dit is mogelijk zowel

in het kader van de vrijwillige en aanvullende ziekteverzekering als in het kader van de akkoorden en overeenkomsten in het kader van de verplichte ziekteverzekering.

Men heeft hier vooral op het oog de geschillen voortvloeiend uit het niet in acht nemen door de medische en de paramedische beroepen van de overeenkomsten in het kader van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Bij analogie zijn deze bepalingen ook van toepassing in het kader van de vrijwillige verzekering 'kleine risico's' voor zelfstandigen.

Deze techniek is in ons recht niet onbekend. Zo dient eraan te worden herinnerd dat aan de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties een gelijkaardig recht wordt toegekend bij artikel 4 van de wet van 5 december 1968 ingeval van niet-naleving van collectieve arbeidsovereenkomsten. De beroepsverenigingen kunnen krachtens artikel 10 van de wet van 31 maart 1898 in rechte optreden om de individuele rechten van hun aangesloten leden te verdedigen. Aldus worden de ziekenfondsen op dezelfde voet geplaatst wat de geschillen betreft, als de voornoemde organisaties en verenigingen." (Gedr. St., Kamer, 1989-1990, nr. 1153/1, p. 19)

Het Hof stelt vast dat de bepaling van artikel 39, § 1, eerste lid, van de wet van 6 augustus 1990 het in rechte optreden van de ziekenfondsen en de landsbonden ter verdediging van de belangen van de betrokken leden of de personen te hunnen laste aan twee beperkingen onderwerpt :

- a) dit optreden moet plaatshebben in het kader van de diensten en activiteiten bedoeld in de artikelen 3, b) en c), en 7, §§ 2 en 4, dit is :
- op het gebied van ziekte en arbeidsongeschiktheid (artikel 3, b, en artikel 7, § 2); of
  - met als doelstelling het verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand op het vlak van de gezondheidszorg,

zoals hierboven omschreven (zie B.10.1.
tot B.10.5.) (artikel 3, c, en artikel 7,
§ 2); of

- houdende organisatie van het voorhuwelijkssparen (artikel 7, § 4);
- b) de betrokken leden of de personen te hunnen laste moeten daartoe hun instemming hebben verleend.

Het Hof stelt tevens vast dat de bepaling van artikel 39, § 1, tweede lid, van de wet van 6 augustus 1990 het in rechte optreden van de ziekenfondsen en de landsbonden ter verdediging van de individuele rechten van het betrokken lid of van de personen te zijnen laste eveneens aan twee beperkingen onderwerpt :

- a) die rechten moeten voortvloeien uit de akkoorden en overeenkomsten :
  - bedoeld in titel III, hoofdstuk 4, van de wet van 9 augustus 1963 (titel III - De verzekering gezondheidszorgen; hoofdstuk 4 : de verhoudingen met de zorgenverstrekkers, de diensten en de instellingen);
  - bedoeld in artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel (maximum-tarieven van honoraria en prijzen voor geneeskundige zorgen en verstrekkingen);
- b) het betrokken lid of de personen te zijnen laste moeten, in elk concreet geval, hun uitdrukkelijk akkoord hebben gegeven.

Artikel 39, § 1, van de wet van 6 augustus 1990 verleent derhalve aan de ziekenfondsen en de landsbonden geenszins een algemene of onbeperkte bevoegdheid terzake. Het voorziet in een stelsel van processuele substitutie : de ziekenfondsen en de landsbonden kunnen voortaan, binnen de perken

gesteld door die bepaling, in rechte optreden om de individuele rechten van hun leden te verdedigen. Zij moeten dit doen in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit en zonder winstoogmerk.

In tegenstelling tot wat door de verzoekende partij in de zaak met rolnummer 252 wordt gesteld, voorziet artikel 39, 1°, niet in de mogelijkheid voor de ziekenfondsen en de landsbonden om rechtsverzekeringsbijstand in de zin van het koninklijk besluit van 12 oktober 1990 te organiseren ; het middel gericht tegen artikel 39, § 1, mist feitelijke grondslag.

Artikel 76, 1°, van de wet van 6 augustus 1990

- B.14. Artikel 76, 1°, is een opheffingsbepaling. Aangezien geen enkele van de aangevochten bepalingen is aangetast door de in de middelen aangehaalde schendingen, dient niet te worden onderzocht of die bepaling zou moeten worden vernietigd.

De zaak met rolnummer 275

- B.15.1. De verzoekende partij in de zaak met rolnummer 275, de Algemene Pharmaceutische Bond, Nationale Federatie van de Belgische Apothekersberoepsverenigingen, betoogt dat de aangevochten bepalingen de ziekenfondsen toelaten eigenaar te zijn van officina's en hiervoor desgevallend toelagen van overheidswege te ontvangen, zodat daardoor een discriminatie ontstaat tussen die apotheken en andere apotheken.
- B.15.2. Het beheer van een apotheek kan niet worden

gelijkgesteld met een dienst die tot doel heeft het verlenen van een financiële tussenkomst of het toekennen van uitkeringen, in de zin van artikel 3, littera b, van de aangevochten wet. Het bestaat evenmin in het (gratis) verlenen van hulp, voorlichting, begeleiding en bijstand op het gebied van de gezondheid, in de zin van littera c van dezelfde bepaling.

Uit wat voorafgaat volgt dat het beheer van een apotheek onder geen van de in artikel 3 van de wet van 6 augustus 1990 beoogde gevallen ressorteert.

Artikel 43 van dezelfde wet staat de ziekenfondsen en de landsbonden evenwel toe samen te werken met publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen en hun in voorkomend geval de daarvoor noodzakelijke middelen ter beschikking te stellen.

Bijgevolg is het niet uitgesloten dat de ziekenfondsen of de landsbonden van ziekenfondsen, op grond van die bepaling, indirect deelnemen aan de eigendom en het beheer van apotheken.

B.15.3. De Algemene Pharmaceutische Bond steunt zijn belang op de concurrentie die de ziekenfondsen en de landsbonden inzake het beheer van apotheken aan hun leden kunnen aandoen. Aangezien die mogelijkheid door de aangevochten wet niet volledig is uitgesloten, is het beroep van de verzoekende vereniging dus ontvankelijk in zover de vernietiging van de artikelen 27 en 76, 1°, van de wet van 6 augustus 1990 wordt gevraagd.

B.15.4.1. Volgens de verzoekende vereniging zou artikel 27 van die wet de ziekenfondsen en de landsbonden

toestaan de bij die bepaling voorgeschreven subsidies te gebruiken voor het beheer van de apotheken waarmede zij zouden kunnen samenwerken.

B.15.4.2. Er is reeds gezegd (sub B.12.) dat het beginsel van de subsidiëring van de ziekenfondsen door de openbare overheid op zich niet discriminerend is. Het gebruik van die subsidies moet worden gecontroleerd door de bij de wet van 6 augustus 1990 ingestelde Controledienst, waarvan de akten voor de Raad van State kunnen worden aangevochten. Enkel de akten van de openbare overheden die zulk een subsidiëring toestaan van de apotheken die door de ziekenfondsen en de landsbonden indirect kunnen worden medebeheerd, alsmede de beslissingen van de Controledienst over zulk een gebruik van de subsidies, bedoeld in artikel 27 van de aangevochten wet, kunnen voor de leden van de Algemene Pharmaceutische Bond discriminerend zijn. Zulke akten vallen buiten de toetsing van het Hof. Bijgevolg is artikel 27, evenals artikel 76, 1°, van de aangevochten wet, in zoverre het niet bepaalt dat de ziekenfondsen of landsbonden bijdragen kunnen storten aan de apotheken die zij kunnen medebeheren, niet aangetast door een schending van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

B.15.5. Het bestreden artikel 39 van de wet van 6 augustus 1990, dat de ziekenfondsen machtigt om in rechte op te treden ter verdediging van de individuele rechten van hun leden of van de personen te hunnen laste "ten opzichte van derden in het kader van de diensten en activiteiten bedoeld in de artikelen 3, b) en c), en 7, §§ 2 en 4", dus onder meer apothekers, behelst, aldus de verzoekende partij, "de bedreiging van een door het ziekenfonds voor rekening van haar leden ingestelde rechtsvorde-

ring" tegen "dienstverleners die volkomen onafhankelijk staan ten aanzien van de ziekenfondsen".

De wetgever vermag te oordelen dat het in het belang van de volksgezondheid is dat aan de leden van een ziekenfonds een bijkomende rechtsbescherming wordt geboden in het wel omliggende en zeer gespecialiseerde domein van de gezondheidszorgen. De bevoegdheid om in rechte op te treden voor de verdediging van de persoonlijke belangen der leden en hun gezin, behelst geen discriminatie ten aanzien van de personen die door deze procestechniek kunnen worden geraakt.

Artikel 39 van de wet van 6 augustus 1990 maakt geen ongerechtvaardigd onderscheid tussen de apothekers en de andere personen die gezondheidszorgen verlenen.

Ten aanzien van het geheel der middelen afgeleid uit de schending van artikel 59bis van de Grondwet en van de artikelen 4 (inzonderheid 7°, 9°, 10° en 15°) en 5, § 1, I en II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980

- B.16.1. De verzoekende partijen oordelen dat de voormelde bij of krachtens de Grondwet vastgestelde bevoegdheidsregels geschonden worden door de bepalingen van de artikelen 2, § 1, 3, 7, § 2, 39 en 76, 1°, van de wet van 6 augustus 1990, omdat die bepalingen "aan de ziekenfondsen en landsbonden het recht toekennen activiteiten te voeren die vallen onder het begrip culturele aangelegenheden zoals voorzien bij artikel 59bis, § 2, 1°, van de Grondwet en met name het jeugdbeleid, de lichamelijke opvoeding, de sport en het

openluchtlevens, de vrijetijdsbesteding en het toerisme en de sociale promotie evenals activiteiten die het gezondheidsbeleid en de bijstand aan personen betreffen, die persoonsgebonden aangelegenheden zijn bedoeld bij artikel 59bis, § 2, van de Grondwet".

B.16.2. De wet van 6 augustus 1990 stelt de voorwaarden vast waaraan de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen moeten beantwoorden om rechtspersoonlijkheid te bekomen, bepaalt hun opdrachten en de basisregels voor hun werking en organiseert het toezicht waaraan zij zijn onderworpen. De wet bakent de activiteiten en diensten af die de ziekenfondsen en de landsbonden mogen organiseren gelet op hun streefdoel. Hun belangrijkste taak is de medewerking aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. Het ziekenfonds dat niet meer betrokken is bij de medewerking aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering verliest zijn statuut van ziekenfonds, zelfs indien het over diensten van vrijwillige of aanvullende verzekering beschikt en deze in staat zijn te blijven functioneren (Gedr. St., Kamer, 1989-1990, nr. 1153/1, pp. 2-3; memorie van toelichting).

B.16.3. Het staat aan de nationale wetgever, exclusief bevoegd voor de sociale zekerheid - (artikel 6, § 1, VI, laatste lid, 12°, bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988) - de voorwaarden te bepalen waaronder aan private instellingen rechtspersoonlijkheid wordt verleend met het oog op deelneming aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. De nationale wetgever vermag daarbij aan te duiden welke

aanvullende diensten en activiteiten door die instellingen moeten of mogen worden uitgeoefend, benevens hun taak in het raam van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Zelfs indien sommige van die aanvullende diensten en activiteiten materies zouden omvatten die onder de bevoegdheid van de Gemeenschappen zouden ressorteren, dan ontnemt dit aan de nationale wetgever niet de bevoegdheid om de ziekte- en invaliditeitsverzekering, en dus het statuut van de ziekenfondsen, te regelen. De bevoegdheid van de Gemeenschappen vergt wel dat de nationale wetgever, wanneer hij het statuut van de ziekenfondsen en de landsbonden vaststelt, zich beperkt tot de regels die daartoe noodzakelijk zijn. Hij dient er meer bepaald over te waken dat hij de uitoefening van de bevoegdheid van de Gemeenschappen niet onmogelijk of buitengewoon moeilijk maakt.

De bestreden bepalingen van de wet van 6 augustus 1990 voldoen aan die voorwaarden.

- B.16.4. De middelen afgeleid uit de schending van de bij of krachtens de Grondwet vastgestelde bevoegdheidsregels zijn niet gegrond.

OM DEZE REDENEN,

HET HOF

Onder het voorbehoud van de interpretatie aangeduid onder B.7., B.10.1., B.10.2., B.10.3., B.11.2. en B.13., verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 2 april 1992.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

I. Pétry